

Аналіз змісту програми дає підстави наголосити на гармонійному поєднанні дисциплін «Методика викладання математики» (20 модулів), «Математичний аналіз» (12 модулів), «Лінійна алгебра та аналітична геометрія» (8 модулів), «Теорія ймовірностей та математична статистика» (4 модулі); «Комп'ютерна дискретна математика», «Диференціальні рівняння», «Основи 3D моделювання» (вибіркові професійного циклу), які підкріплюються дисциплінами «STEM-технології на основі платформи ARDUINO» (Ч.1, 2), «Віртуальна лабораторія природничих наук» (Ч.1, 2), «Бази даних», «Основи захисту інформації та криптографія», «Програмування Інтернет «Програмування в STEM освіті» [3].

Отже, інформаційне забезпечення STEM-підходу у викладанні математики в умовах цифровізації вищої освіти є актуальною потребою як викладача, так і так і всього процесу підготовки майбутніх вчителів математики і передбачає: педагогічний дизайн, конструктивізм, мотивацію студентів до проєктування, увагу на випереджальних компетентностях як потребу часу й суспільства.

Список використаних джерел:

1.Гуревич Р., Коношевський Л., Опушко Н. Цифровізація освіти сучасного суспільства: проблеми, досвід, перспективи. *Освітологічний дискурс*. 2022. № 3-4 (38-39). С. 22-46. DOI:

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2022.342>

2.Коношевський О. Підготовка майбутніх учителів математики до застосування цифрових технологій в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти Математика, Інформатика, Фізика: Наука та Освіта, Том 1, № 2 (2024), с. 200–209. Mathematics, Informatics, Physics: Science and Education, Volume 1, No. 2 (2024), pp. 200–209. Journal homepage: <https://intranet.vspu.edu.ua/miph>

3.Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізика, математика та інформатика) спеціалізація STEM-орієнтоване навчання» <https://diit.ust.edu.ua/faculty/tk/kafedra/pm/opp>

Referens

1.Hurevych R., Konoshevskiy L., Opushko N. Tsyfrovizatsiia osvity suchasnoho suspilstva: problemy, dosvid, perspektyvy. *Osvitohichnyi dyskurs*. 2022. № 3-4 (38-39). S. 22-46. DOI:

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2022.342>

2.Konoshevskiy O. Pidhotovka maibutnix uchyteliv matematyky do zastosuvannya tsyfrovyykh tekhnolohii v osvitnomu protsesi zakladiv zahalnoi serednoi osvity Matematyka, Informatyka, Fyzyka: Nauka ta Osvita, Tom 1, № 2 (2024), s. 200–209. Mathematics, Informatics, Physics: Science and Education, Volume 1, No. 2 (2024), pp. 200–209. Journal homepage: <https://intranet.vspu.edu.ua/miph>

3.Osvitno-profesiina prohrama «Serednia osvita (Fyzyka, matematyka ta informatyka) spetsializatsiia STEM-oriientovane navchannia» <https://diit.ust.edu.ua/faculty/tk/kafedra/pm/opp>

ADJUSTMENT DISORDERS AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FACTOR IN THE ACTIVITIES OF MILITARY PSYCHOLOGISTS

Yaroslav PYLYPCHUK

Senior scientific member of department of scientific informational-analytical support of education
V. Sukhomlynsky State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

РОЗЛАДИ АДАПТАЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКТОР У ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ

ПИЛИПЧУК Ярослав

Старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного забезпечення
освіти Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. Сухомлинського, Київ
<https://orcid.org/0000-0002-9809-3166>
pylypchuk.yaroslav@gmail.com

Russia's full-scale invasion of Ukraine has put the population of Ukraine in the face of many challenges. Along with post-traumatic stress disorder, citizens of Ukraine suffer from adjustment disorders. This study will be devoted to the analysis of adjustment disorder as a category of psychology and psychiatry.

Adjustment disorder is a diagnostic category characterized by an emotional and behavioral response to a stressful event. It is a state of subjective distress and emotional distress that occurs during adaptation to the stresses of major life changes, stressful life events, serious physical illness, or the possibility of serious illness. Stress is omnipresent, and usually over time a person learns to cope with it. However, when coping mechanisms are unable to effectively reduce stress, one of the clinical variants of the state of maladjustment may be adjustment disorder. Adjustment disorder is a purely psychiatric diagnosis that simultaneously straddles the borderline between normal behavior and underlying mental pathology, creating taxonomic and diagnostic dilemmas. The extreme and prolonged stress of war during World War II and the evolution of crisis intervention theory and practice led to active research by researchers on stress-related conditions, including adjustment disorder. In 1952, in the DSM-I, this diagnosis was described as «transient situational personality disorder» (Transient Situational Personality Disorder), which is a manifestation of personality vulnerability during stressful situations. Variants of this diagnosis were «reaction to gross stress», «situational reaction of an adult», «adaptation reaction in early childhood», «adaptation reaction in childhood», «adaptation reaction in adolescence and adaptation reaction in late life». In 1968, in the subsequent North American classification DSM-II, the name of this disorder was changed to «Transient Situational Disorder» (Transient Situational Disorder), and the subtypes were: «Adaptation reaction in early childhood», «Adaptation reaction in childhood», «Adaptation reaction in adolescence», «Adaptation reaction in late life» and «Adaptation reaction in adulthood». In DSM-III, which was published in 1980, the term «adjustment disorder» was introduced for the first time, in which the periods of development of diagnostic categorization were eliminated, and subtypes were based on affective experience. The diagnosis options were: «adjustment disorder with depressed mood», «adjustment disorder with anxious mood», «adjustment disorder with mixed emotional features», «adjustment disorder with behavioral disorders», «adjustment disorder with mixed emotional and behavioral disorders», «adjustment disorder with work impairment», «adjustment disorder with isolation and atypical features». Eight years later, the new version of the DSM-III-R classification (1987) added an additional subcategory involving physical complaints and noted that symptoms cannot last longer than 6 months, and in the subsequent classification DSM-IV (1994) already excluded subtypes of mixed emotional features, inhibition of work, isolation and physical complaints. The impact of the stressor, according to the new diagnostic criteria, could last for an unspecified period of time, but the descriptor of chronicity of the disorder was indicated — more than 6 months. The first diagnostic criterion of adjustment disorder is the temporary attitude to the stressor, that is, the etiological concept of the diagnosis. The second criterion is clinically significant symptoms (which are «exceeding what is expected», which is a rather controversial definition). And the third criterion for the diagnosis of adjustment disorder is the exclusion of other mental disorders. In the ICD-10 and ICD-11 classifications, there is no criterion of «clinical significance», although some inability to carry out daily routines is mentioned. Therefore, the threshold for establishing a diagnosis can vary significantly depending on the doctor's ideas and the medical traditions of the country. In addition, to be diagnosed with an adjustment disorder, symptoms must occur within 1 month of the stress, and some life events require a longer period of organizational change and emotional reactions during them may be delayed. At the same time, it is not clear what period of time is appropriate and sufficient for establishing a diagnosis. Because of the above problems, this disorder is not included in widely used psychiatric diagnostic tools, such as the Mini-International Neuropsychiatric Interview (MINI) and the Composite International Diagnostic Interview (CIDI). The Schedule for Clinical Assessment for Neuropsychiatry (SCAN) has provision for coding adjustment disorder, but no guidance on its application. Limited research is reflected in the lack of treatment recommendations. The conceptualization of adjustment disorder is

currently in a state of transition, but with the recent revisions of the two major diagnostic manuals used in clinical and research practice, DSM-5 and ICD-11, adjustment disorder is increasingly recognized as an important target for research. [Чабан, Хаустова, Омелянович 2023, с. 119-121; Portzky, Audenaert, van Heeringen 2005, 265-270].

Adjustment disorders are one of the psychogenic traumas of wartime. It can affect both military and civilians. For the first time, the diagnosis "Adjustment disorders" was introduced in DSM-III in 1980. This diagnosis under this name is now present in DSM-5 and ICD-11. Work on this topic is an important aspect of the training of military psychologists.

References:

Chaban O.S., Haustova O.O., Omelyanovych V.Yu., 2023. *Psykhichni rozlady voyenoho chasu* [Mental disorders of wartime]. K.: VD Medknyha, 2023. 232 s.

Portzky G., Audenaert K., van Heeringen K., 2005. Adjustment disorder and the course of the suicidal process in adolescents *Journal of Affective Disorders*. 2005, 87 (2–3), 265-270

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

РАШИДОВА Світлана

кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна.

INFORMATION SUPPORT OF INCLUSIVE EDUCATION IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION

Svitlana RASHYDOVA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Senior Researcher of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

svetlana101068@gmail.com

Сучасність характеризується глобалізаційними, євроінтеграційними процесами, які так чи інакше відбиваються в освіті, в тому числі й інклюзивній. Епоха цифрової трансформації – це результат цих процесів. Тож, сучасна освіта характеризується глобальною цифровізацією, яка впливає на всі аспекти освіти. Важливою складовою цієї трансформації є створення інклюзивного (адаптованого) освітнього середовища, що надає рівні можливості для всіх учнів, незалежно від їхніх фізичних чи когнітивних особливостей. Інформаційне забезпечення всіх ланок інклюзивного середовища – завдання освітян, суспільства, держави. В умовах цифрової трансформації на перший план виходять інформаційні технології, функція яких – забезпечити доступність освіти та адаптацію навчального матеріалу відповідно до індивідуальних потреб.

Інклюзивна освіта ґрунтується на міжнародних нормативно-правових актах і на національному законодавстві України, які визначають необхідність створення умов для рівного доступу до освіти.

Як відмічають дослідники, цифрові технології в умовах цифрової трансформації можуть значно полегшити доступ до інформації та освітніх ресурсів для людей з особливими освітніми потребами. Використання спеціальних програм, додатків, адаптивних технологій та інших інновацій (електронних підручників, відеоматеріалів, інтерактивних завдань, онлайн-курсів) може створити сприятливі умови для забезпечення інклюзивного доступу до інформації та навчання і зменшити цифровий розрив. Інклюзивні технології, такі як сенсорні